

మేలిత్తేత్రవారోదయము

(పద్య కావ్యము)

సున్నం దీరరాజకవి

(కవి తా సమితి)

ప్రథమ ముద్రాణము

1948

పర్వధారి

శ్రావణ బి ౧౦

హక్కులు : గ్రంథకర్తవి

జేరి

రు ౦-౪-౦.

కృతి:

ప్రభవమందినదాది గౌరవము మీఁదఁ

బెంచి, కవితను నాకునేర్పిన పవిత్ర

కన్నయాచార్య గురుపాద శంజములకు

నంకిత మొనర్తు నీపాత్ర మమితభక్తి.

లోకములోన నే పురములోనను లేని వినూత్నవృత్తిఁ దా
 నైకొని, యెట్టివారలు ద గా పడకుండ సువర్ణ భూషణన్
 మాకమునైచి, వన్నెనుగనుంగొని, మూల్యము నిర్ణయించి “యు
 ల్లాకు”ను వాగ్దాసి యిచ్చు యశంక చరిత్రునకిత్తు నీ కృతిగో.

కృష్ణప్రతి జ్ఞాది కృతు లనేకము వాగ్దాసి

వాసిఁ గాంచిన లసత్ పండితుండు;

నవరత్నముల సుగుణముల దుర్గుణముల

శోధించిచెప్ప, మేధాధనుండు;

జాతక ఫలము లాశ్చర్యమందగఁ బెల్లు

జ్యోతిషశాస్త్ర విఖ్యాత పురుషుం;

దున్నతాంచిత మహోద్యోగులచే, యోగ్య

తా పత్రములఁగొన్న ధన్యమూర్తి;

ఉరు సుపర్లసమాని గోత్రోద్భవుండు;

సరస సున్నపు కన్నయాచార్యువరుండు;

నా పితామహుఁ డీ కృతినాథుఁ డగుట

కంటె భాగ్యంబు వేరొండు కలదె నాకు ?

ర చ యి త.

అ ధి పూ ర్ణ రేఖ చుట్ట

శ్రీ మహామహాపాద్యాయ, కవిప్రపూర్ణ, కవిరాజ కవిసారథిబామాది సమంతములకు బహుశ్రీ శ్రీశాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారివలన యమూల్యాగ్రాములు :—

ఇది శ్రీ వేంకట వీరరాజకన్యలలో నొకరగు బహుశ్రీ సున్నం వీరరాజకవి గారిచే రచించబడినది. కాళిదాస గ్రంథ మేఘ సందేశ గ్రంథాకార శేషానముల నేకరించి యీ గ్రంథము రచించబడినది ప్రవాసమంటి జనునకు “నాతి గల బ్రహ్మచర్యము” ప్రధానమై కన్యయి. దాని బురస్కరించుకొని కరుణారసముతో నిది విరాజిల్లుచున్నది. నేని గ్రంథ మంతయు సావధానముగా వాగ్దర్శించితిని. వీరరాజుగారి కవిత్వము నాతి కతిర మృదుమధురమై మనోహరమై యుండును. ఇది గంగాప్రవాహమువలె ధారాశుద్ధి గలిగియుండును. ఇది పాతశాలలో బాన్య గ్రంథముగా నుండుటకును దగి యున్నది.

రాజమండ్రి, }
20-7-46.

శ్రీశాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి

తొలి పాఠము

యెప్పుడు కుబేరుని గొలుపుటో నొక నాకరు. విశ్వాస
పాత్రుడగు సేవకుడుగుటచే యెప్పునిచ్చి గుబేరునకు దయ
గలిగి చక్కని చుక్కయగు నొకయ్యిచ్చెచ్చి వానికి
వివాహము గావించెను. సమ స రూపలావణ్యములుగల యా
నవదంపతు లాన ద రసాన్ని పీచిత లో విహించుచుండిరి.

ఒకనాడు భార్య యలుగుటచు నాపె యలుగుదుదీర్చి
యెప్పుడు కొలువుగుటమున కేగుట యొక యరగడియ
యాలస్యక గుటయు సంభవించెను. దానం గుబేరుడు. “నింత
కామా ధ కారుడైనాతిగా” యని యెప్పునిచ్చె మ డిడుచు,
“నీ భార్యకు విడనాడి యేకాకివై భూలోకములో జత్ర
కూటకర్మము చెంత నొక నత్సరము నశించెనవుగాక !
నీ యమరత్నము నశించుగాక !” యని వానిని శపించెను.
అంత గాఢముగాఁజేర్చిమించినటువంటి పక్షివియోగముజెందిన
యెప్పుని హృదయావేదనయే యందలి కథాంశము.

శ్రీ కళిదాసు పాహళవి “మేము సందేశము”లో,
నెనిమిదిహాసములు గలిపిన పదప వర్ణర్థ వాసన్నముగుటచే
బొడమిన మేఘుని గాంచి :—

చ! కుశలమే నీకు మేఘు! యెటుకుంజనివచ్చితి? రాగజే భవా
దృశుల పవిత్రీదృశము దీనున కల్పట యబ్బరంబు, దు
ర్లశము కృశించి కృంగితిని తామకకేతలవారి చేత నా
కుశమనమునొరవంత యెన నూర్పుమకొల్పెదగొండమల్లెలన్

ఉ చ్చనివాడవంచు విలసన్మహాసీయగునాకరుండ వం
చెల్లరు నిన్ను గూర్చి నుతియించు కతానందవీయ సాద సం
ప్లుసరోజముల్ విషయపూర్వక భక్తిని నాశ్రయింతు, నా
పల్లవపాణి చెంగటకుం బంపెన నేగుమ, రాయబాంనై.

యని యర్థించుచు వాసిచే నసగృహమేశ్వరికి సందేశ
మంపించెను.

ఈ యెరిమిదిమాసము లోగా శ్రీ కాళిదాసమహాకవి
వైగింఞమున—

తన్నిన్నచౌకచితి దిలలా విప్రియు క్తస్సకామీ
నీర్వామాన స్కనకవ యథ్యంశర క్తప్రకోప్తః
ఆపాథ్య పృథమది సే మేఘమాన్లప్త సానుం
వప్రకీడా కలితగజ ప్రికణీయం దదర్శ.

అను శ్లోకమును వ్రాసి, భార్యావియోగ దుఃఖమున
యత్నుండెంతగా చికి శల్యావశిష్టుడైనాడో మనమూహించు
కొనుట కవకాశము గలిగించెను. ఆ యవకాశమును బురస్క
రించుకొనియే, యత్నుం డీయెరిమిదిమాసములలోగా నెంత
శాధపడినాడో యూహించుచు నా స్వంతభావములతో
నే నీ చిటుకావ్యమును రచించితిని. నాప్రయత్న మెంతపటు
ఫలించినదో నిర్ణయించుభారము కవిలోకముపై నున్నది.

మదరాసులోనున్న శ్రీ తెలుగుభాషాసమితి కార్య
దర్శిగానికి 31-8-48 నాటికిఁ గవులు తమకావ్యములను
బలపించవలసియుండటచే నజావుదీగా నే నీపాత్రమును రెండు
దినములలోనే యచ్చొత్తించవలసి వచ్చుటవలన యచ్చ
టచ్చటఁ గొన్నితప్పులుండవచ్చును. వానిని సవరించు
కొని చదువ సహృదయులఁ బ్రార్థింతును.

ఈ “యక్షప్రవాసము”ను సావధానముగా నాకర్ణించి
తమ సదభిప్రాయము నొసంగిన కవిసార్వభౌములు బ్రహ్మశ్రీ
శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారికి నాహృదయపూర్వకాభి
వందనములు.

ఈపాత్రమును వెంటనే యచ్చొత్తించుకొనుట కవ
కాశముగా దమకు దామై ధనసహాయముజేసి నన్నుఁ బ్రోత్స
హించిన నాప్రియమిత్రులకు నే నెంతయుఁ గృతజ్ఞుడను.

తు ని,
30-8-1948. }

సున్నం వీరరాజకవి.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః

స్మార్తన

శ్రీ రంజయైశు కందిమల్లయై పురి జిమ్రాపుండై వెల్లి, సం
సారాంబోధం దరించి భక్తులకుఁ బ్రహ్మశక్తిఁ జూపించి, ధా
త్రీ రారాజగువాడక జేరిత సమాధింగొన్న శ్రీ పోతులూ
ర్యీర బ్రహ్మగురున్ భజించెద, మనోభీష్టంబు సిద్ధింపగన్.

వెన్నెల పూచికయునెడ శ్రేమ జనించి మగండు ప్రక్కలో
నున్న యుమాసతిన్ గడయ నూహ జనించునటన్న యీర్ష్యచే
వన్నె దొఱంగి జాహ్నువి ప్రవాహముగా దిగజాటి యన్నెలన్
గగన్నన గప్పివైడ, జీటు నవ్విలయంగను శుభుగొల్పెదన్.

ఆనందంబున శేషపాస్పవయ భార్యంగూడి సల్లాప సం
ద్రానం దేలుచునుండ శ్రీమఁడు, తరింగాల్ పొంగి తత్ శేషునా
రా నెట్టుంగ బిరాస నొండొరులు గాఢాశ్లేషణల్ గొన్న త
శ్రీనారాయణులన్ స్మరింతుపథముల్ చేకూర నశ్రాంతమున్.

వాణిన్, నవనీలాంబుద

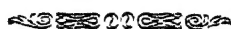
వేణిన్, గమనీయ విమల విశ్రుత సుగుణ

శ్రేణిన్, విధి రాణిన్, మృదు

పాణిన్, మదిగొలుతు సరస వాణ్ణిపుణతత్త.

య త్ర ప్ర వా స ము

నరలోకంబున గాననాంతరములోనన్ జిత్రకూటాద్రి గ
హ్వరనా మీశ్యమునఁదొక్కేడు నమఃత్వంబెల్ల బోనాడి యొం
టరిగాఁ గుందుమటంచుశాపమొసఁగెన్ గట్టా! కుబేరుండు, నా
తరమా ఘోరవియోగనాగరము నీదన్ నిస్సహాయుండనై! ౧

భూలోకంబునఁ బావనంబగు స్థలంబుల్ నేత్రపర్వంబుగా
నాలోకించుచు శాపముం గడప సాధ్యంబైన కిచ్చింతగాఁ
గాలక్షేపము నేయఁ గల్గును, కటుల్ గాకుండ నుగ్రాటకన్
గూలఁ ద్రోసెఁ గుబేరుఁ డచ్చొటనె నే గొంతెత్తిరోదింపఁగన్.

అటుకను బూని మున్న ప్రియురాలినిఁగాంచుటె నాకునెంతయో
కులు కగుటన్ సరాగమున కోమలి కోపము దీర్చగల్గి నేఁ
గొలువున కేగ నింత యొనఁగూడెను; తామస మాడుదానికిన్
గలుగగరాదు; కల్లునెడ కష్టపరంపర మూడి తీరెడిన్. ౩

వలదు వివాహమున్న బలవంతముగా ధనదుండు పెండిలిన్
జలిపి, రవంత కొల్వనకు జాలముగాఁజన శాపమిచ్చె మా
వలపుఁ దలంపఁబోక, ధనవంతుని కత్తికి రెండువైపులన్
గలుగును వాడియన్న నుడికారము సార్థకమయ్యె నియ్యెడన్.

నా యనువారు లేక విషినంబున నెక్కటినై వసింపగాఁ
జేయుట కా కుజేయకుఁ డెల్లెను గాక! ధనేశుఁ డాటచే;
న్యాయము నెంతులే ధనమునాంధులు లోకములోన నన్నిటన్
హేయము దాస్యవృత్తివహించుట యెంతటివానికేనియున్.

చలమున ధర్మాధర్మం

బులు తలఁచక ధనదుఁ డింత ముష్ట ఘటించెన్

దల యముక్తకొన్న వానికి

ఫలితం బింతకును మించి ప్రాప్తించునొకో!

౬

ఒకనాఁడేని నలత్యభావమున నాష్టోల్లఘనం బే నొన
ర్చకె యిన్నాభులు భక్తిశ్రద్ధలను సేవల్ సేసితం చూహసే
యక పాలస్త్రుఁడు నన్ శపించె నిసుమం తాలస్యమైనందుకే,
యకటా! పూర్ణకృతఘ్నమానసులు కారా, యాధనాధీశ్వరుల్?
మంచిగఁదీసి మాటలను మాటికిఁ బల్కుచు వేళమించి చే
యించెను సేవలా ధనదుఁ డెన్నియొ సారలు, నొక్కనాఁడు సే
నించుక జాలముం జలుప నిట్లు శపించె, నొకళ్ళ దోస మె
డ్డంచెడు వాఁడు సొంతదొసగెంచఁడు కొంచె మదేమిచిత్రమా!
“అపచారంబు తమింపఁ గావలె, కుజేరా! యింక నేనెన్నఁ డి
ట్లపరాధం బొనరింపఁబోను, కరుణాయత్తైక చిత్తుండవై
యివుడీనేరమునైచ గావలయుఁదండ్రీ!” యంచుఁ బ్రార్థించినన్
గృహరాడయ్యె నదేమి మానసమొ; లే కేదే శిలాఖండమో!

ఇనుముఁ బాషాణమును వజ్రమును సమాన
రీతిఁ గరుగఁగాఁ బోసి కంచాతభవుఁడు
తన మది సృజించెఁ గాఁబోలు, ధనదుఁ బోల్తు.
కఠిన చిత్తుని నేను జగనఁ గాన.

౧౦

కనుగప్పి తన ధనాగారములో నున్న
మించుభూషణు దొంగిలించు తెఱుంగఁ,
గలనైన నన్యకాంతల బల్మిఁ జెఱబట్టి
మానభంగము నేయఁ నూనుతెఱుంగఁ,
జెప్పిన పనియెల్లఁ జేసి తీరుతె కాని
వాని మాటకు మారు వలుకుతెఱుంగ,
ననుదినంబును గొల్వ నరుగుటయే కాని
యొక పూటయిన మాని యుండుతెఱుంగ,

నరగడియ జాల మొనరించి సంతమాత్ర
మునకె నాకిట్టి ఘోరదండన విధించె,
నిట్టి విపరీత ప్రభువుల నింత దనుక
కని విని యెఱుంగ నేఁ ద్రిశోకములలోన.

౧౧

అరగడియ జాగుపకుఁ బె
క్కరగడియల శిక్షఁజెప్పె నకటా ! యెటు మ
త్తరుణీ వియోగభరమును
భరియింప న్గలనొ హృదయ భారము మీఱన్.

౧౨

తలకొప్పి వచ్చినట్టలు సుంత తెలిపిన
 ధన్వంతరిఁ ద్వితముగఁ విల్పుఁ;
 దనువున నస్వస్థతగ నున్న దన్న దాఁ
 బదము లొత్తుచు కరస్థవముల;
 నాకలి యగుచున్నదన్న వెంటనె రుద్ర
 భక్త్యులును దానె వండిపెట్టు;
 ప్పాన మాజెద నన్న సంపెంగ నూనెతోఁ
 దలయంటి వన్నీట జలక మార్పు;

నేను తెప్పుటె తడవుగా నెన్నియైనఁ
 జలిపి తీరెడు క్షణమైన జాగులేక;
 యట్టి యిల్లాలి నెడఁబాసి యెట్టు లేను
 మనగలాడను శాప సమాప్తివఱకు ?

౧౩

కాననసీమనో మఱి యగాధ పయోనిధినో తలంచు మా
 త్రాననె కామవిభ్రమము తగ్గుటంచు వచింతుకాని, న
 స్థానల పాలొనర్చిననుఁ గామవికారము తగ్గఁబోదు, మ
 న్మానసరాజ్యలక్ష్మీ వదనంబు కనుంగవఁ గట్టియుంటచేన్ ౧౪
 ఎన్నఁడుగన్నుఁదమ్ములవహించియెఱుంగనుదుఃఖబాష్పముల్
 మొన్నటిదాక నిందితఁ బ్రమాదరసాశ్రులెకాని, శాపమున్
 గన్న క్షణంబు నుండియు ననారత నిస్తుల శోకవారి నా
 కన్నులఁ గార్చుచుంటిఁ జమి కంటికి మంటికి నేకధారగా. ౧౫

వీటి కొకప్పుడైన భువి నెండుట యుండునుగాని, నాకు క
న్నీటి కొకించు కంతయిన నిక్కముగా మఱి యెండుటన్న దే
నాటికిలేదు, జాహ్నవి యనారతముం బరమేశు శ్రీ జటా
జూటమునుండి వైకుంఠకుచొప్పున నశులు పొంగి పొల్లెడిన్.

“అలుకను దీర్చ నింత శ్రమ నందఁగనేటికి? తెండు వేళకున్
గొలువున కేగకున్నయెడఁ గోపముజెందుఁ గుబేరు!”డంచు రా
గలగతి జోస్యముం దెలుపు కైవడి భార్య వచించెఁగాని, య
ప్పలుకు రుచింపనానె? యిటువంటి యవస్థనుఁబొందఁగండగా.

“నమ్మినబంటు నే నని మనమున సుంత తలంపఁబోక శా
పమ్మిడె నాకు నీమగఁడు, భర్త మనం బిఁగ నెల్లుమార్చి పు
ణ్యమును గట్టికొంచువాకదా!”యని నాడె కుబేరుభార్య పా
దహ్లాలు పట్టకొన్న శ్రమతప్పెడుఁగాని స్ఫురింప దత్తరీన్.

కోమలి మానసంబు సుమకోమలమేసుమ ; స్వచ్ఛమైన సత్
ప్రేమ మహాత్వముం బొలఁగిరీతిగఁ బూరుషుఁ డేమెఱుగు నా
స్వామినిఁ గావుమంచుఁ బలుపారులు వేడుటకంటె, వాని భా
మామణి నించుకంత బతిమాలియెఱుఁగునె వెతల్ఘటిల్లునే ?

కొలువునువీడి వచ్చుటాక కొంత విలంబన మయ్యెనేని చూ
పులునిగిడించి, తెప్పలనుమూయక నాకయి చూచుచుండుఁగ
న్గొలఁచుల బాష్పబిందువులఁ గోటనుజిమ్ముచు నా లతాంగి, యె
ట్టిల నిపు డోపుచున్నదొ కడుంగడు దీర్ఘవియోగదీపికల్! ౨౦

“వెడలుచునుంటి నే ననుభవించుకొని శాపఫలంబు తల్లి ! నీ కొడుకునకున్ శుభంబు లొనఁగూడఁగ దీవనలిమ్ము” అంచు నే నడుగులపైనివ్రాలి, “తనయా! కడుపారఁగఁ గాంచినట్టి నా యెడఁదను గత్తికోత నిడుదే?” యని యేడ్చెను తల్లి గొల్లునన్.

ధీరోదాత్తుఁడు కాన నాజనకుఁ దుస్థిపించు ప్రేమమ్ముతో నోరారంగ, “సుఖంబుమా!” యనుచు నేమన్ మ్రొక్కదీవించి పేరారా! శాపసమాప్తి నొంది సుకుమారా!” యంచువీడ్చొల్చె; నా కారుణ్యత్ముని పలుకులన్నడు వృథాకాఁబోవు ముమ్మాటికిన్.

ఏగెద కాననస్థలికి; నేనొక యేడగుదాఁక కృమ్యుఁడన్ రాఁగలవాడఁ గా; నిఁక సరాగము మీఱఁగ ధీరచిత్తవై సాగఁగనంపు న న్ననుచు సాధ్యుని గోరఁగ, నన్ దటాలునన్ గాఁగిటఁజేర్చి, యెంతవిడనాడు మఱిన్నను వీడఁ గల్గెనే ? ౨౩

చానను బల్కియై విడిచి శాపఫలంబును బొంద నక్కటా ! కానన సీమ కే నరుగు కాలమునందుఁ దదేక దీక్షతో మేను గవాటబంధమున మెల్లనఁజేర్చి లతాంగి నాదెసన్ గానఁదొడంగె, నేనుఁ దనకంటేకిఁ గన్పడుదాఁక నచ్చొటన్ ౨౪

దవ్వగునుంటి నన్న పరితాపము దుర్భరమాట, నిస్పృహం గెవ్వున కేకవైచి తన కేలుగవం గనఁదోయిఁగప్పి తా నవ్వల మోముగాఁ దిరిగె, నక్కట! ప్రేయసి కేక నాచెవిన్ రివ్వున మ్రోగుచున్నది; భరింపఁ దరంబె తదీయ నాదమున్ ?

ఇంతిని వీడి పోవుతే నే కడసారి తడేక దృష్టితోఁ
గాంత మహోహరాకృతినిఁ గాంచుటచే నల దివ్యవిగ్రహం
బంతయు నచ్చుగ్రుద్దినటు హత్తుకొనెన్ హృదయాంతరాళమం
దెంత ప్రగాఢ మైనదో చుచి, మమకారము ప్రాణికోటికిన్ !

నేరమును నే నొనర్చిన కారణమున
శిక్ష నాకు విధింపఁగాఁ జెల్లుగాని
నన్ను నుగ్రాటవులపాలొనర్చి, నాకు

భార్యకు వియోగ దుఃఖంబుఁ బఱపఁదగునె ? ౨౭

నానతి దుఃఖముం గని మనంబునఁగనుచుట కంటె “నాత్మజున్
దోసము నైపు”మంచు ధనదుం గని నాజనకుండు వేడుచో
నీసును మాని శాపమతఁ డించుక త్రిప్పఁగ వచ్చుగాని, వి
శ్వాస విహీన మానసులఁ బ్రార్థనజేయఁడు తండ్రియన్నడున్.
తప్పునరించి నందులకు దండన సేయుటా? కొల్వునుండి న
న్నప్పుడె తీసివైచుటా? ధనాధిపు ధర్మముకాని న్యాయమున్
దప్పి ధనేశ్వరుం డనెడు దర్పము చేతను హద్దుమీఱి న
న్నిప్పుగిడిన్ శపింపఁ దన కింతధికార మెవం దొసంగెనో! ౨౮

జీతము కోస మే నతని సేవలఁజేసితిఁ గాని వాని కే
రీతిని నాశరీరము ఖరీదున కమ్ముకొనంగ లేదె య
రీతిని బానిసీఁడుగ? గణింపఁగ నక్కమమైన శాప మి
బ్బాతినొసంగ నెట్లతఁడు పాల్పడెనోకద చిత్రమయ్యెడిన్ ! ౩౦

“సేవల విధాన మునుజేసిన వారలు లే” రటంచు నె
 న్నో విధులన్ నదా పొగ నుచుండు కుజేరఁడె నన్ను నన్యధా
 భావన చేసి నోటి కెటువచ్చిన నట్టలు నూలనాడె; నే
 వా విధులందు లోపములు వచ్చిన నైవరె, యుత్తమప్రభుల్?
 అరముడి దైవదత్తచుగు హక్కనుచున్ నిఖిలాధికారముల్
 నెరపి నిరంకుశత్వమున నెట్టన నేలు కుజేరుఁడార ! నా
 కరు నగు నన్ను బానిసయగా గణించి పరాభవించె, నీ
 తర తమ భావ మెన్నఁడు యథార్థముగా నెరియించిపోవునో !
 శాప మొసంగు మేటి మునిసత్తములున్, బ్రథమాపరాధమున్
 నైవరెగ భక్తివేఁకొను సాధు జనానిఁ ద్రోసి వుచ్చకే
 శాపము క్రమమొందు రను సంగతి మున్ ధనదుం జెరింగి, యే
 సాపములేని నాపముఁ గృతున్ వహించుండు డడమి కోపమో!
 కోపముచే గుబేరుఁ డిది కూడనొ కూడనొ యుచు నెంచకే
 శాప మొసంగుఁగాక! దివిపద్మరులెల్ల రెరింగి కూడ నీ
 కీపని కూడదంచు నొకఁడేనియు నాతనితోడఁ బోరి నా
 యాపదఁబాపెనొక్కొ! దివియందున ధర్మము మాసిపోయెనే?
 సతి నెడఁబాయఁ జాలక యె సామెయిఁబార్వతిఁ న్ వహించి, సం
 తత సుఖలీలలం దనరు దైవను వయ్య, ధనేశ్వరుండు మ
 త్సతి నెడఁ బాయ శాపము నొసంగిన తోడనె చక్కఁజేయుకే
 యితరుల మాడ్కి మానము నహించితి వేటికి? చండికేశ్వరా!

నిరుపమ సాధుశీలల ననేక విధముల బాధపెట్టఁగా
దొరకొనుటెటిన్యాయమొకొ! తోయజనాభ! సతీప్రియుండవు
బరమ దయామయుండ వని ప్రస్తుతి కెక్కిన నీవె యీగఱన్
జరుపుచు నుండఁగాఁ బరులు సల్పుటలో విపరీత ముండునే ?

సీతను రావణుం డెడము సేయగ, స్వీయ సతీ వియోగ దుః
ఖాతి శయాన బెక్కు వెతలందిన వ్యూహభవుండవయ్య, మ
న్నాతిని బాసి ఘోరవివినంబున శోషిలుచున్న నన్ను నీ
రీతిని నిర్దయాశుతిని శ్రీరఘురామ! కనంగఁబాడియే ? 32

పరమాత్ముం బరిపూర్ణ భక్తిని సదా ప్రార్థించు నా భక్తశే
ఖరునే వేయవిధాలఁ గట్టముల పాల్గొనించి శోధించుచున్
బరిపాలించుట దేవదేవుని స్వభావంబయ్యె, నా “దేవునై,
గురునై” యంచుఁజరించునా స్తిక లకెగ్గుల్ గూర్చొక్కప్పడున్

అగ్రమమైన శాపము ధనాధిపుఁ డిచ్చిన ఁగాని, యద్ది ని
ర్వక్రగతిన్ ఫలించుటనుబట్టి యథార్థము నెంచి చూడఁగాఁ
జక్కధరుండుఁ గూడ ననిశమ్ము ధనేశుల వక్షపాతియై
వక్రమతిన్ బ్రపంచ పరిపాలన చేసెడి నంచుఁ దోచెనున్.

అనుదిన మా పరేశుని సమర్పన చేసెను వేళ లంచునన్
మనసున నన్ను నిల్పి, పరమాత్ముని తోడ సమానరీతిగా
ననుడన నెమ్మనమ్మున ఘనమ్ముగఁ గొల్పుచునున్న పుణ్యసా
ధిని విడనాడు నంటటి యద్భుష్టవిహీనుఁడు వేటకల్లునే ? కం

నా కమలాయతాక్షికిని నాకు వియోగము నెల్ల నచ్చెవో
యాకరణిం గుబేరునకు నాతని భార్య కజుం డొనర్చుచో,
వాకొనరాని నాదు దురవస్థ రవంత గ్రహింకుఁ గల్గు; తన్
దాఁకఁగ వచ్చినప్పుడే కదా, తగవుల్ తెగు నెంతవానికిన్ ?

“పెట్టిపివె నాకు సతిభిక్షును నయ్యది రట్టుసేయ నీ
కట్టులు బుద్ధిపుట్టె; నగరే, సరివా”రన, నన్నుఁగట్టిగాఁ
దిట్టుచు నెట్టకేలకు, సతీపతులన్ విడఁగొట్టు పాప మె
ప్పట్టుననైన నాధనదుఁ బట్టి వినాశ మొనర్చకుండునే ? ౪౨

మత్తత కన్నుఁ గప్ప దయచూలి కుబేరుఁడు నాలతాంగితో
బొత్తెడఁ బాపి నన్ను వనభూమిఁ గృశింప కపించుకంటె, బల్
కత్తినిఁ జేతఁ బూని, యనుకంపను మాని, కటుక్కుమంచు నా
కుత్తుక నుత్తరించి తన కోపముఁ బాపుకొనంగ రాదొకో ! ౪౩

స్వర్గమందు నాదర్శ దంపతులవోలె

జేమి తభుకొత్త మేము జీవించుటరసి,

యోర్వలేక ధనేషుఁ డేదో నెపమున

వేరుచేసెను తన కసిఁదీర మమ్ము.

౪౪

కాయములురెండె యెసను గాని, యాత్మ

లొకటె నాకును నాసతి కకట ! మాదు

కాయములు వేరుసేయఁగాఁ గలిగెఁ గాని

యాత్మలెడబాప ధనదున కలవి యగునె ?

౪౫

చేందురనుండి చేంద్రికను, సంపెంగనుండి పరీమళంబు, నే
చందము వేరు నేయంగ నసాధ్యమొ ! యాగతి “ నిన్ను నన్ను నీ
బొంబెలలోన జీవములఁ బూనిన యంతకు వేరుగా శతా
నందుఁడు నేయలే” డచుచు నాసతి పల్కునదెంత బేలయో! ..

సంతతిఁ గల్గి యున్నయెడ సాక్షు బిడ్డలఁ జూచుకొంచు, ని
శ్చింతగ రోజులం గడపఁ జేడకు సాధ్యముకాని, యింట నే
కాంతముగా వసించుచును, గాలము బుచ్చు పెకవృక్షమాటచే
జిరిలుకఁచె మోదమెటుచెందఁగ సాధ్య మొకప్పుడేనియున్?

నీడ విధాన నేను గృహిణీ సముఖమున నున్నవేళలన్
వేడి వెలుంగుఁ గన్గొనిన నీరజమల్లె వికాసమందుఁ బూ
బోడి మొగంబు, నే నవలఁబోవ, నిశీధిని వారిజంబటుల్
వాడఁ దొడంగు నాపెముఖపద్మము; నాపయి నెంతప్రేమయో!

కటకట! యెంత దుర్విధియొ కాక సతిన్ విడనాడనానె? యా
కుటిల కటాక్ష వీక్షణలు, గోమల రమ్య కపోలకాంతు, లా
చుటుల విభాసిత భ్రుకుటి చాలనవై ఖరిఁ, గాంచు భాగ్య మె
న్నటికి లభించు నోకద మనం బలరారఁగ మాటిమాటికిన్ ?

లందములోన నాచెలియ కా చెలికాటి; లతాంగులందుఁ గ
న్గొంద మటన్న నాపె కొనగోటి కొక రైయు నీడురాదు, స్త్రీ
సుందర యాప మీ జగతిఁ జూపగ మచ్చునకున్ విరించి యా
చేందమునన్ సృజించినటు చూసవెలుంగు మనోహరాకృతిన్.

నీల నీరడము కాన్పించి నంత నెలంత

వేణీధరంబు జ్ఞాపికిని వచ్చు;

ఋగ్ల సుధాంశుడు పొడ నూపి నప్పుడు

కలికి చక్కని మోము కంటంగట్టు;

వనరుహంబులు నీటిపైఁ దేలియాడంగ

కోమలి కంఠోయి గోచరించు;

జక్కవ పిట్టల జంట కంటను బడ

వెలది వక్షోజముల్ స్పృహకువచ్చు;

బ్రకృతి నేరమ్య తమ పదార్థమును గనిన

సుదతి యవయవంబు విధాన మిడికిఁ దోచు

నెంత మెఱపును బూని చరితు నన్నఁ

గాంత రూపంబె యెపుడు సాక్షాత్కరించు.

గీ॥

నడచెనా, వంద పున్నమ చందమామల

కాంతిప్రంజము దిశల్ క్రమ్ముకొనుచు;

యాలోకన మొనర్చెనా, వేయి మదన సా

యకము లిమ్మెయి నాటి నట్టులగును;

నాట్యంబు నొనరించెనా, లక్ష శారదల్

నృత్యం బొనర్చిన రీతిఁ దోచు;

యాలాపన మొనర్చెనా, కోటి కిన్నెర

లోకసారి మీటిన స్త్రోలయుచుండు;

హాస మొనరించెనా యెక్క కందరాని
మల్లెమొగ్గలు విచ్చిన మాడ్కి మెరయు;
నావిశాలాక్షి రూపభేదవిలాస
ములను వర్ణింప నలువకు సలవికాదు.

గీ॥

చేకె రహస్యము చేందమున చేన తమారయి పవ్వళింప నే
పక్కను జేరి నంతనె వచ్చి ముదంబున నా కడంబునన్
జగం గ నొత్తుచున్ మరులెసంగఁ బ్రసంగ మొనర్చి ప్రేమ త
ల్పొత్తఁజరించురోజు లొనఁగూడునొ కూడ నొయింకమీఁదటన్
అర నిముసంబు తీటికగు నంతనె భార్యను విచ్చి తృప్తిచే
కుర దనమోవిలేనియల గ్రోతుచు వేమరు గాఁగిలిచుచున్
బరవశ మొనగా వివిధభంగుల సౌఖ్యరవాల్లి వీచి కాం
తరముల నోలలార్పితిని, దర్శింప ముచ్చెను భాగ్యచుట్టున? గిర
వున్నమ నాటి కేలఁ బరిపూర్ణ ముదమునఁ బూలతోటలో
నున్నత రమ్య హరత్రయమున నుంచి లతాంగిని మోహ వార్ధి నె
న్నొన్న విధాలఁదేల్చి సుఖముంపఁగఁజేసితి; నిప్పుడా శశిన్
గన్నపుడెల్ల నాచెలియ కాంచెడు వంతకు సంత ముందునే ?
“ఎప్పుడుపూర్ణచంద్రుఁడుదయించునో? యెప్పుడునిండు వెన్నెలం
దొప్పులకప్పుకూడిముద మొందుదునో?” యని వేచియుండు నా
కిప్పుడు పండు వెన్నెల దహించుచు నుండిన ముందు చేసవిన్
నిప్పులు గుప్పుచున్నటులు నెమ్మదికి గనుపట్టుచుండెడిన్ గిర

ఉరు సుఖజీవనం బచురి యుండిన నన్నిటు శ్రీరకాననాం
తరముల కంపుటల్ గన, ఘనమ్ముగ వెల్లెడి వెల్లునుండి దు
త్తర తమసమ్ముఁ జేర్చిర విధమ్మున, స్వర్గమునుండి బల్లిమై
వరకములోనఁ దోసిసటు నాకనిపించు నిదేమి వోద్యమో !

తల హంసతూలికా తల్పంబు వోనాడి

బండరాలనుఁ బండ వలసివచ్చె;

పంచభక్త్య రుచిర పరమాన్నములు మాని

వాయు భక్షణ సేయవలసివచ్చె;

మృశుతర రమ్య పట్టదుకూలములు వీడి

ప్రాంతగుడ్డలు కట్టి వలసివచ్చె;

మహాసేయ భర్త హర్ష్యమ్ములు విడనాడి

వనవాటి నివసించ వలసివచ్చె;

దాసదాసీ జనమ్ములఁ బాసి, ఘోర

వన్యమృగములతో నుండ వలసివచ్చె;

పూర్వభవ పాపఫలమిట్లు పొందవలసె;

విధి విధానంబు నెవరు తప్పింపఁ గలరు ?

గీ॥

ప్రేయసి దివ్యమంగళ సునిగిహారాజము నా శరీరమున్

గోచుగ వచ్చు రక్తమున గొట్లకొలందిగ నెండుటాకులన్

ప్రవాయుచు వచ్చుచుండిన రవంతయుఁ దృప్తి జనింపవాయె;నా

కాయెలనాగ మోముఁ గనులారఁగనుంగొనుభాగ్యమెన్నఁదో?

హాసిన మూర్తులెల్ల నలుబ్రక్కలఁజేర్చితి నెందుబోయినన్
నాసతి ముద్దుమోము నయనమ్మలకుం గనుపించునన్న య
య్యాసనుజేసి, వర్ష మకటా! చెలి చూపును మాపివైచి నా
యాస నిరాశజేసె; బరమాత్మునకుం బగవాడనైతికే? ౬౦

జ్ఞానము గల్గివట్టి నిముసంబున నుండి యుభోచితంబుగా
దాసము ధర్మముల్ పలువిధమ్ము లొనర్చితిఁగాని, యేరిన్
హాని యొనర్చి నే నెఱుంగ నక్కట! యేలొకొ నన్ను నీగతిన్
గానల పాలొర్చి కడగఁజ్ఞొన గూర్చితి వయ్య దయ్యమా!

తను నెపుడెప్పుడైన స్పృహఁదప్పి కనుంగవ మూఁతవడ్డ వెం
టనె, ప్రియురాలుచెఱతకుఁ దలారునవచ్చి, విషాదపూరితా
ననయు, “యో మనోహరుడ! నావలనంగదయింతవచ్చె నీ”
కని వగపోయుచు బలుకు నట్టెనుంగని జాలిచూపులన్ ౬౧
కలలోనన్ హృదయేశ్వరీ వ్రతిమ నేఁ గన్నార వీక్షించి, సం
చలచిత్తంబున నాపె యుగ యుగమున్ హస్తద్వయంబట్టి బా
హులతావేష్టణ మాచరించునట్లులై యొప్పారుటం జేసి, క
న్నుల నొక్కించుక విప్పి సిగ్గిలితి మ్రానుంగాంచి నాకొగిటన్.

మంచముఁబట్టి తిండియను మాటయెఱుంగక, చిక్కిశల్యమై
పంచ శరాగ్నికీలకు భస్మముగా గుఱియైన యట్లు కా
న్పించెను స్వోన్నమందు చెలి నిన్నటిరాతిరి, నింక నాపె జ
వించునో లేదో! నాహృదయవేదన తీర్చెడు వారలెవ్వరో!

ఇంతటి ఘోరకృత్యమున కెన్నడును బాల్పడఁబోదు, నేను శా
పాంతము కాగ వచ్చెన నటించు బ్రమాణముచేసికలుకుటన్
జింతను మాని నా కొఱకు జేరను స్త్రాణముబట్టి, ధీరతా
స్వాంతముతోడ జీవితము నల్పకు సాదియమంద నేటికిన్ ?

“ఏటికి నీమనోహరున కింతటి శాపము సంఘటిల్లె నో
బోటి! వచింపఁగావలయు బూసనగు న్చినమాషి- మాకుమో
మోటము మాని నీ వ”నుచు ముద్దియ లామెచుగోర, నెట్లు బా
హుటముగా వచింపఁ గల దక్కట! కారణమున్నరీతిగా? ౬౬

కారణముఁ జెప్పుచో విన్నవార తార !

కాముకులకెల్లఁ దగినట్లై కఠినశాప

మిచ్చె నా కుబేరుఁ డటంచు నెంచుకొనరె ?

యెంత తలవంపు ఘటియించె నిశ్చయండు ? ౬౭

ఈశునిఁగూర్చి యెందఱో మునీషులు ఘోర తపంబొనర్చి స
ర్వేశు కృపాకటాక్షమున నెన్నియొ బాములఁ బాసిరన్న య
య్యాశను జేసి వారివలె ధ్యానమొనర్చికొని, మోహ సం
పాశ విబద్ధ సంచలిత భావుడ నౌట, ఫలింకు దయ్యెడిన్ ౬౮
స్థిరమతిలేక మోహజలధింబడి యిట్టుకొట్టుకొంచు నీ
వఱకు నమూల్యకాలమును వ్యర్థ మొనర్చితిఁగాని, యాపరా
ధ్యుని పదారవిందములె ధ్యానమొనర్చుచు నిశ్చలాత్మతోఁ
బఱచిన జన్మజన్మముల స్వర్గసుఖం బొనఁగూడ కుండునే? ౬౯

జల్లన మారంగా లతల నూయెల లూగుచు హాయి మీఱఁగాఁ
జల్లని పిల్ల తెమ్మెరల చాచ్చున సారెకుఁ గ్రీడలాడి, రం
జల్లెడు పక్షి దంపతుల నిత్యము నేఁ గనుఁగొంచు నక్కటా!
యుల్లము నందు నెట్లు మరపొందఁ దరంబగు నాతలోదరిన్ ?

పక్షిసంతతి కున్నంత వఱకునైన

స్వేచ్ఛ లేదయ్యె మామక జీవితమున

కకట! యిటువంటి పాప వృత్తుకను బుట్టి

బ్రతుకు కంటె చచ్చుటె మేలు బల్కిమీఱి.

20

నరసిని హంస దంపతులు సారెకు మునకలు వెట్టుచుంట నే
నరసిని వేళలందుఁ బ్రియమారఁ దటా ములోన, నేను నా
తరుణినిఁగూడి యీదుచు ముదఁబుచుబొందినయట్టివృత్తముల్
స్మరణకు వచ్చి నెమ్మనము సంచలే తమ్మునరించు చుండెడిన్.

మల్లె గులాబి సువెంగ సుమంబుల నుండి మనోహరంబుగాఁ
జల్లెడు సౌరభం బెడఁ బ్రళాతినిఁ గూర్చంగఁ బూలతోటలో
సల్లలితానరాగజు నఁ జొనయు నేనుఁ జరిచి మీచి, రెం
జల్లెడు నాథు లెంచుచుఁ గృశింపఁ దొడంగితి నాటి నాటికిన్.

ఘననుండ రోద్యాస వనమునఁ దనరారు

పూవుఁ దీవెలు వాసిపోయె నేమొ !

పల్కు పల్కునఁ దేనెలొల్కుఁ గుల్కుచుఁ బల్కు

చిల్కదంపతులు కృశించె నేమొ !

యారోహణమొనర్చి సంత రివ్వునఁ బాటు

వారువంబులు వసివాడె నేమొ !

కోరిన దుగ్ధముల్ కుంభవృష్టిగఁ గురి

యించు గోమాల క్షీణించె నేమొ !

యడ్గులకు మడ్గులొత్తు చెల్లపుడు సేవ

చేయు దాసీజనము వాసిపోయె నేమొ !

తెలియరాదయ్యె; నిట నిజస్థితి వచించు

వారలుందురె ? నా వెట్టి భ్రాంతిగాక !

28

కోయిల గున్నమావి కొనకొమ్మవసించి, చిగుళ్ళుమేయుచున్

హాయిమెయిన్లుహూకుహూయటంచునుగూయుచు నాడుజీవము

ల్దీయుచు నుండు; సంత యదలించినఁగాని మడిచి కొమ్మలన్

బాయదు; మామకాజ్ఞ యనఁ బక్షికిసైతముఁజుల్కనయ్యెఁగా?

ఈపరితాప భారము నొకించుక యేని భరింపలేక నా

కోపము దీర కోలఁగొని కోయిల ప్రాణము దీయఁ బూనియున్

బాప మటంచు మానితిని, బల్మిమెయిం దన పెంటికూడ సం

తాపముచే మృతింగనినఁ దల్పలితంబును బొందనొగదా ? 29

కాముడు కూర్చుండన్న నుశికార మబద్ధముకాదు; నిచ్చలున్
బ్రేమరసైక మానసులఁ బెట్టెడు బాధలఁగాంచి నత్కృపా
ధాముడు శంకరుం డతని దగ్గ మొనఁబ్చియుఁ దత్సతీమణి
జేమము నెంచి యాతని సజీవునిఁ జేయుట ముష్కవాటిలెన్.

రూపము గల్గియున్న కలరూపముగాంచి మనోజుడంచు సం.
తాపము కొంతఁబాపుకొనఁ దావొదవుంగద? వానిరూపమున్
మాపుటచేఁ బురాంతకుడు, నా కనులం బడకుండ రేబవల్
తూపులునాటి నాయెడఁడఁదూఱ్లు పడంగనొనర్చుచుండెడిన్.

అనితరసాధ్య కష్టనిచయుంబు లెసంగెను కాలమాటచేఁ
గనఁబడుచున్న దెన్నియొ యుగంబుల కై వడి వత్సరంబిటన్
ఘనతర సౌఖ్యసంపదలఁ గాంచెను కాలమెయైన, వర్షమే
దినమయి తోచు; కారణము దీనికి నుర్బలచి త్తమే కదా? ౭౯

ఎంతప్రయత్నమున్ జలిపి యే నిదురింతు నటన్నఁ గంటి కొ
కింతయుఁ గూర్కుపట్ట, దెదియేనియుఁ దృప్తిగఁ బొట్టనిండ్లభ
క్షింతు నటన్న నోటికి రుచింపదు, నీరముఁ గ్రోల లోనికిన్
సుంతయుఁబోవ, దెట్లునిలుచున్ మెయి జీవములింకమీ డున్.

ఎండ కే నెండి వాన కెంతేని తడిసి

చులికి గడగడ వడడి నిచ్చలు భరింప

రాని కడగండ్లు వడసితిఁ గాని సుంత

సౌఖ్యమెఱుంగను గలలోన పైత మకట !

పాశములలోన లోప మేపాటియున్న
భోజనము మాని యలువీడి పోవుచుందు
: న్నపానంబులను గాలఁ దన్నుకతన
మారమైతిని తింపి కీటేఱుగాను.

౮౨

లేచినవేళ యెట్టిదియో ! లేక మత్తెవ్వరి పాడుమోము నేఁ
జూచితిను ! దళాధిపతి చూడ స్యభుక్తినిఁ బొందెను ! మఱే
నీచులతోడఁ గూడెను ! గణింపఁగ నద్దక చిద్రమయ్యెను !
తోచుటలేదె యీగతిని దుర్గతిఁ బట్టుట కేమిహేతువు ! ౮౩

ఎట్టిముహూర్తమందు ఘటియించిరొ పెరిగిలిమాకు ? తాలిఁ
గట్టిన మూడు నాగులకె కట్ట ! వియోగము సంభవించె; నా
కట్టిడి బ్రహ్మ యిట్లు కడగం న్నొనఁగూడగ మానోసశ్శపై
నెట్టన వ్రాసెనేమొ ? విధి నిగ్ధ యమున్ జవదాఁట శక్యమే ?

యోగము బాగులేని తఱి నున్నత పన్నగరాజమైన నే
లాగున చిన్న చీమల బలానికి లోబడును, యశు వెతల్
రాఁగ మహాత్ముడైన నవురా, కడునల్పులచేతఁ జిక్కు; గ
రాగత పాపపున్ ఫలిత మందక తప్పనె యెంతవారికిన్ ? ౮౪

శాప మతిక్రమింపఁగ నశక్తుడనౌట వియోగభార చిం
తాపరిపంధి బంధిత మనస్కుడనైతిని; లేకయున్న భా
ర్యాపరిరంభణంబు బిగియాట నొనర్పఁగ తొక్కలూని తా
రాపథమందుఁ బాటుచును వ్రాలినె, నాప్రియురాలి చెంగటన్ ?

బ్రతికిన యంత దాడ మగవారలు “నాసతి నాకుమారు”లం
చతి మమతన్ మతి దలతు రక్కట! ప్రాణము వోయినంతనే
సతిని సుతాభులం దెలియజాలరు; సర్వము మిథ్యకాన, నే
బ్రతుకుటకంటె చచ్చుటె యవశ్యసమాచరణీయ మీయెడన్.

పాపములలోన నాత్మ హత్యాపరాధ
మధిక మంచు వచించెన రక్షు విబుధు,
లభయ జీవితమున వ్యథ లనుభవించు
కంటె నీ పాప మధికంబు కాదునాకు.

౮౮

బలిమిని బ్రాణముల్ విడువబల్కురు నేనిచటం బ్రమత్నముల్
సలిపితిగాని పూర్తి విఫలత్వముగల్గెను, దీనిజూడ, నా
కులసతిఁగూడు భాగ్యమొనగూడు నటన్న తలంపు నెప్పుడిన్
గలుగుచుండు, నింతకును కర్మఫలంబె యున్నవోకదాన్
పవలున్ రేలును పుత్రసంతతికినై పల్కారు చింతించి, మా
ధవు కామ్యమునన్ ననుంబడి, వివ్యాబుధులన్ నేర్పి, గా
రవమొప్పరంగఁబెంచు నాజనని పుత్రప్రేమయే నిచ్చులున్
గవచంబై ననుఁగాడుచున్నదికదా కాంతారవాసంబునన్ గం
మొడి తనాన జీవితము బుద్ధితి నెన్నిది మాసముల్ మహా
ద్దండ భయకరాటవిని చాతము దైవము లేక, యక్కటా !
పండిన పొట్లసండువలె వర్ష మిటుల్ తుణభంగురంబుగా
నుండెడుఁ బ్రాణమెట్టులిడ నుండునో రాగల నాల్గుమాసముల్

సర్వజనులు సత్కర్మ దుష్కర్మ ఫలము
లనుభవింపకఁ దప్ప దటంచు సకల
శాస్త్రములు ఘోషిలుటె కాని, సత్య మింత
వఱకుఁ దెలిసిన వార లెవ్వరును లేరు.

౯౨

గత విశేషంబు లొక్కటొక్కటి మదీయ
భావ వీధిఁ బ్రవేశించి బాధ గదుర
కట్టఁజెగిన తటాకోదకంబు కరణి
బాష్పవారి ప్రవాహమై పాటఁదొడఁగె.

౯౩

రాతిరియుం బవల్ విధివిరామములేక రథాల కైవడిన్
నాతలలోన భీషణ నినాదపరంపర లుప్పతిల్ల వే
రీతుల నేనొ పర్వచు, భరింపఁగరాని దురంత వేదనో
ద్ధూత మనస్కుఁజేసి ధృతిఁదూల్చుచునుండు నదేమి హేతువో?
“శాంతముఁబొందుమా! యిటువిచారమునొందఫలంబులేదు శా
పాంతముకాఁగ నీ వనరుహాక్షీనిఁ గూడెడు భాగ్యమబ్బు; నీ
చింతలు కాపురం బెపుడుఁ జేయవు; ధైర్యముఁశ్య”మంచు, వే
కాంతులతో వెలుంగు వన కాంత వచించెడు నప్పడఁపడున్.
మనసును బట్టలేక పలుమాటు లొనర్చెడు నా యరణ్యరో
దనమును విన్నవారెవరు? ధాత్రియొ! లేక ధరాధరంబా! జీ
వనద మొ! కాని బంధువులు వత్తురె? యింతకు నా లలాటలే
ఖన మెటులున్నదో, యటులేకాక మఱొండు విధంబుకల్లునే?

నవ వధూవియోగ భర దండవ్యామాన
మానసుడ నొట మేను క్రమక్రమమ్ము
చిక్కిశల్యాపశిష్టమై స్రుక్కు కతన
స్వర్ణమయ కంకణము చేయి జాతీ పడియె.

౯౭

చెలియ కే నెట్టు లున్నానో తెలియకునికి
నెంత వగఁజెందుచుం గృహియించునో కద?
ధైర్యము వహింపు మని నీరదమ్ము చేత
రాయబారము సంపెద రమణి కడకు.

౯౮

కవితఁ, గానముఁ, చిత్రలేఖన మొకింత
బాల్య మాదిగ నేర్చిన వాడ నగుట,
నెలత గుణ యాపములను వర్ణించు కొనుచుఁ,
బాడుకొనుచు, లిఖించుచుఁ బ్రతుక వలసె.

౯౯

ఓ వనమాలి ! మామక వియోగ భరంబునుదీర్చి, వేగ నా
దేవినిఁగూడి కుల్కెడు యదృష్టముఁగూర్చిన, బాష్పధారలన్
దావక పాదముల్ కడిగి, తారలె పూవులుగాగ మేఘమా
లావృత నిర్మలాదకము లభ్యముగాఁగ నొనర్చికొల్పెదన్. ౧౦౦

ప్రేమతో విరాళము లొసంగిన ప్రీయమిత్రులు

శ్రీ పిల్వాణం రామమూర్తిగారు.

శ్రీ ర్యాలి నాయనగారు.

శ్రీ డొంక కన్నాచారిగారు.

శ్రీ లక్ష్మోజు కనకరత్నంగారు.

శ్రీ కొల్లేపర సుబ్బారావుగారు.

శ్రీ నాగుమల్లి రాజారావుగారు.

శ్రీ ఆకోజు వరప్రసాదరావుగారు.

శ్రీ లంక నూకరాజుగారు.

శ్రీ వీరమళ్ళ వెంకటరత్నంగారు.

శ్రీ నామగిరి వీరభద్రస్వామిగారు.

